

Sygn. akt II Cz 247/16

POSTANOWIENIE

Dnia 29 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Wiesława Buczek- Markowska

po rozpoznaniu w dniu 29 lutego 2016 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa H. S. i K. S.

przeciwko (...) Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. Oddział w S.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek zażalenia powodów na postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 30 listopada 2015 roku, sygn. akt. I C 1923/15 w przedmiocie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych postanawia:

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim (sygn. akt I C 1923/15) oddalił wniosek powodów o zwolnienie od kosztów sądowych.

Uzasadniając wydane orzeczenie Sąd ten wskazał, iż instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma charakter wyjątkowy, a ubiegający się o taką pomoc winien więc w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny. Dopiero gdyby poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające - może zwrócić się o pomoc państwa (tak: Sąd Najwyższy w niepublikowanym postanowieniu z dnia 24 września 1984 roku, sygn. akt II CZ 104/84). W ocenie Sądu powodowie inicjując postępowanie w sprawie winni byli liczyć się z koniecznością poniesienia związanych z tym postępowaniem kosztów sądowych i zgromadzić niezbędne do tego środki pieniężne. Tymczasem powodowie nie wykazali, jakoby w swoich stałych miesięcznych wydatkach poczynił jakiegokolwiek oszczędności ani tym bardziej, że mimo ich poczynienia nadal nie są w stanie ponieść kosztów sądowych. Nadto, powodowie nie wykonali zobowiązania sądu i nie przedłożyli wymaganych dokumentów a jedynie dokumenty wskazujące na ich zobowiązania kredytowe, stąd Sąd nie mógł ustalić rzeczywistego stanu majątkowego powodów.

Analizując treść oświadczenia w trybie art. 102 ukse Sąd I instancji zauważył, że powodowie uzyskują dochód w łącznej kwocie 6.125 zł, natomiast po odjęciu kosztów utrzymania mieszkania, jak i kosztów ponoszonych na lokal znajdujący się w S. (powodowie nie wskazali, na jakiej podstawie ponoszą wskazane koszty) pozostaje im do dyspozycji kwota ponad 5.000 złotych, i to po odjęciu już wskazanych zobowiązań i stałych wydatków. Sąd Rejonowy nie uwzględnił kosztów spłacanych kredytów, albowiem - w jego ocenie - nie jest to wydatek niezbędny do utrzymania się i nie służy mu pierwszeństwo przed kosztami sądowymi.

Powyzsze postanowienie zostało zaskarżone zażaleniem przez powodów, którzy wnieśli o jego zmianę poprzez przyznanie im zwolnienia od kosztów sądowych w całości.

Skarżący zarzucili temu orzeczeniu, że uiszczenie kosztów sądowych w niniejszej sprawie odbyłoby się kosztem spłaty rat kredytowych, których zaprzestanie implikowałoby nowe postępowania sądowe i egzekucyjne. Powodowie

narażeni byliby na zajęcie wynagrodzenia za pracę, a nadto na utratę mieszkania. Powyższe okoliczności uszły uwadze Sądu rozpoznającego wniosek powodów, który podlegając do zaprzestania uiszczania rat kredytu, nie zdaje sobie sprawy z konsekwencji tego typu zaleceń. W ocenie skarżących Sąd naruszył tym zasadę swobodnej oceny materiału dowodowego, dokonał oceny dowolnej, zalecając zgromadzenie środków na uiszczenie wpisu od pozwu, kosztem spłaty rat kredytowych. Skarżący podnieśli kolejno, że przepis art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że każdy ma prawo do drogi sądowej, nawet ten którego nie stać na uiszczenie wpisu od pozwu, jeżeli nie ma faktycznych możliwości na zgromadzenie środków na opłatę kosztów. Powodowie takich środków nie mają i nie mieli możliwości ich zgromadzenia, gdyż zrezygnowanie przez nich z uiszczania rat kredytowych, aby opłacić koszty sądowe, prowadziłyby do konsekwencji opisanych powyżej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

Przystępując do jego rozpoznania Sąd Okręgowy wskazuje, że w sprawie o przyznanie stronie zwolnienia od kosztów sądowych, sąd rozpoznający wniosek dokonuje oceny, czy uzyskiwane przez stronę dochody, przy uwzględnieniu ponoszonych przez nią wydatków, wystarczają na pokrycie kosztów sądowych, a jednocześnie, czy poniesienie tych kosztów nie odbyłoby się kosztem niezbędnego utrzymania strony składającej taki wniosek i jej rodziny. To na stronie, która decyduje się na zgłoszenie wniosku o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, spoczywa obowiązek wykazania, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny. Rozstrzygając wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, sąd może zdecydować o całkowitym lub częściowym zwolnieniu albo o oddaleniu wniosku, a przesłanką tej decyzji jest udokumentowany stopień ubóstwa strony. Nadto ustalając warunki finansowe strony należy mieć na względzie także wysokość należnej opłaty i zważyć, czy w okolicznościach konkretnej sprawy nie będzie ona stanowiła faktycznej bariery w uzyskaniu przez stronę ochrony jej praw.

Przechodząc do merytorycznej oceny podniesionego w zażaleniu uchybienia, wskazać należy, iż zdaniem Sądu II instancji, w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do formułowania zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przy rozpoznawaniu wniosku powodów o zwolnienie z ponoszenia kosztów sądowych, zasady swobodnej oceny dowodów, która swój normatywny wyraz znajduje w treści art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ten na podstawie analizy oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania doszedł do słusznego - zgodnego z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego - wniosku, iż w niniejszej sprawie brak jest przesłanek, aby powodowi takie zwolnienie przyznać.

Przede wszystkim wskazania wymaga, iż ustawodawca nie określił wyraźnych przesłanek warunkujących zwolnienie od kosztów sądowych. Jednakże z orzecznictwa Sądu Najwyższego, jak i stanowiska doktryny można wyprowadzić wnioski, iż tę nadzwyczajną instytucję należy stosować w stosunku do osób powszechnie uznawanych za ubogie, które ze względu na sytuację majątkową i życiową nie są w stanie zaspokajać swych podstawowych potrzeb bytowych, a tym bardziej ponieść kosztów ewentualnego postępowania.

W niniejszej sprawie godzi się zauważyć, że dochody gospodarstwa domowego powodów nie należą do niskich, wynoszą bowiem około 6.125 złotych miesięcznie. Wydatki, jakie skarżący zadeklarowali w oświadczeniu - nie licząc zobowiązań kredytowych - oscylują w granicach 1000 zł i obejmują te ponoszone za w związku z utrzymaniem nieruchomości położonej w Łoźnicy oraz w S., przy ul. (...). Przy czym zauważyć należy - na co słusznie zwrócił uwagę Sąd I instancji - iż, pomimo określonego powodowi do tego zobowiązania, nie wskazali oni na jakiej podstawie ponoszą wskazane koszty, w sytuacji gdy jako majątek wskazali wyłącznie mieszkanie położone w Łoźnicy, jak też w żaden sposób ich nie udokumentowali.

Nie uszło przy tym uwadze Sądu Okręgowego, że niektóre spośród tych wydatków nie są niezbędne w koniecznym utrzymaniu. O ile nie sposób wykluczyć czy też ograniczyć wydatków za tzw. media (woda, ogrzewanie, energia elektryczna), to powodowie są w stanie poczynić oszczędności w wydatkach na telewizję, której łączny miesięczny koszt stanowi kwotę 272,84 złotych (59,99 zł za NC +, 212,84 zł za (...)). Nie wydaje się także niezbędne dla utrzymania,

wydatkowanie kwoty aż 282 złotych na telefon (O.- 122 zł, (...) 160 złotych). Jeżeli sytuacja powodów jest tak trudna, jak twierdzą, to wydatek ten mógłby zostać ograniczony, chociażby poprzez zmianę wysokości taryfy.

Skoro zatem wśród wydatków powodów są takie, które skarżący mogą ograniczyć bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny, to w pierwszej kolejności winni poczynić oszczędności we własnym zakresie (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2010 r., II PZ 2/10, LEX nr 585787). Nie ulega także wątpliwości, że wydatek na koszty sądowe związane z wniesionym pozwem nie powinien być rozpatrywany tylko w ramach jednomiesięcznych dochodów gospodarstwa domowego powodów, ale w kontekście oszczędności, jakie winni byli poczynić, licząc się z koniecznością sądowego dochodzenia roszczenia, zwłaszcza że od momentu uzyskania przez pozwanego przeciwko powodom tytułu wykonawczego do zainicjowania postępowania w tej sprawie minął okres przeszło dwóch lat.

Mając na uwadze wysokość uzyskiwanych dochodów w wysokości około 6125 złotych oraz wyżej wymienionych wydatków (1000 złotych miesięcznie) powodowie mieli możliwość zgromadzenia niezbędnych środków finansowych. Istotnie powodowie - poza powyższymi - nie wskazali żadnych wydatków, w tym między innymi związanych z zakupem żywności, odzieży czy środków higieny. Niemniej jednak, kierując się doświadczeniem życiowym i przyjmując, że przy czteroosobowej rodzinie jest to kwota rzędu 2.000- 2.500 złotych, to i tak powodowie dysponuje kwota wolną w wysokości średnio 2.500 złotych miesięcznie.

Podkreślenia jeszcze wymaga, iż zwolnienie od kosztów sądowych może uzyskać osoba, która nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Chodzi zatem o utrzymanie niezbędne, konieczne do życia, nie zaś o utrzymanie na poziomie „wyższym”. Wydatki, które mogą być traktowane z pierwszeństwem przed zobowiązaniami należnymi Skarbowi Państwa muszą dotyczyć niezbędnych potrzeb życiowych i to strona powinna wykazać, że jej wydatki do tej kategorii należą. Pozostałe wydatki, czy to z nadwyżki dochodów, czy też z zaciągniętych kredytów i pożyczek, przeznaczane na polepszenie standardu życia, na tzw. cele konsumpcyjne czy zakup towarów luksusowych, nie mogą być traktowane preferencyjnie. Tym samym nie każda spłata zobowiązań uzasadnia przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych. Strona może co najwyżej powoływać się na tego rodzaju zadłużenie, które zaciągnięte zostało na zaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny.

Tymczasem powodów w znacznej mierze obciążają zobowiązania z tytułu kredytów gotówkowych ((...) Bank S. A, Kasa S.) i z tytułu posiadania karty kredytowej ((...)). Choć spłata tych zobowiązań niewątpliwie w znaczny sposób obciąża domowy budżet skarżących, to jednak z drugiej strony nie można pominąć tego, iż art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie daje podstaw, by preferencyjnie traktować zobowiązania wobec wierzycieli przed obowiązkiem uiszczenia przez stronę kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa. Zgodnie z przyjętą linią orzecznictwa i doktryny, strona ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych, nie może upatrywać podstawy do jego udzielenia w tym, że zobligowana jest płacić inne zobowiązania.

Sąd Okręgowy nie znalazł zatem podstaw aby przy ocenie zdolności ponoszenia kosztów uwzględnić ww. zobowiązania. W rezultacie słusznie przyjął Sąd I instancji, że sytuacja majątkowa powodów, przy uwzględnieniu również jego sytuacji rodzinnej, w pełni uprawnia wniosek, iż obowiązek poniesienia kosztów sądowych nie spowoduje uszczerbku utrzymania koniecznego dla nich oraz rodziny.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art, 385 k.p.c. w zw. z art. 379 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSO Wiesława Buczek- Markowska

Zarządzenia:

O.. i zakreślić;

Doręczyć pełń. powodów;

Po wyk. akta zwrócić SR.

29.02.2016 r. SSO W. M.